

به نام خداوند بخشنده مهربان

**عنوان تحقیق**

**بررسی بازار روسیه برای صادرات برنج ایران**

**تهیه و تنظیم: مریم کیائی کارشناس مدیریت بازرگانی**

**عضو انجمن برنج ایران**

مرکز بین المللی تجارت و پایانه صادرات برنج ایران  
International Trade Center and Terminal Exports of Rice Iran

**مرکز بین المللی تجارت و پایانه صادرات برنج ایران**

**مرداد ماه ۱۳۹۶**

## مقدمه:

برنج مهمترین محصول و منبع غذایی بیش از یک سوم جمعیت جهان را تشکیل می دهد. بیش از نود درصد برنج تولیدی دنیا در قاره آسیا تولید و مصرف میشود .

عمده کشت برنج در استان های مازندران و گیلان می باشد که حدود ۷۵ درصد کل برنج کشور را تشکیل می دهد . برنج هویت مازندران و دومین محصول استراتژیک است و بازرگانی حلقه گم شده در تولید برنج است لذا مرکز بین المللی تجارت و پایانه صادرات برنج ایران مأموریت خود میداند که با سازماندهی نظام تولید و توزیع و بازاریابی و فروش محصولات برنج در بین خریداران و معرفی ارقام کیفی به تجارت و توسعه برنج مازندران پردازد.

یکی از چشم انداز های مرکز بین المللی دستیابی به اندازه بازار و نرخ رشد بازار که بیانگر افزایش تعداد مشتریان و خریداران برنج است میباشد لذا از نقاط قوت مرکز بین المللی پیوند قوی شرکت با مشتریان و تولید کنندگان است.

### مرکز بین المللی تجارت و پایانه صادرات برنج ایران

International Trade Center and Terminal Exports of Rice Iran

روسیه با حدود ۱۴۴/۵ میلیون نفر جمعیت در سال ۲۰۱۷ به عنوان نهمین کشور پر جمعیت دنیا است ، بیشترین جمعیت در غرب این کشور ، پس از فروپاشی شوروی به اقتصاد بازار روی آورد ، و به منابع طبیعی عظیم خود متکی است و دارای ۵ درصد خشکی جهان است بیشترین کالای پر مصرف این کشور وارداتی بوده و این ویژگی خاص بازار روسیه محسوب می شود. این کشور در تولیدات گندم ، جو و تخم آفتابگردان و مشتقات آن و همچنین روغن نباتی در گروه بزرگترین تولید کنندگان و صادر کنندگان جهان بشمار می رود ، اما در سایر محصولات کشاورزی و صنایع غذایی از جمله گوشت ، میوه و صیفیجات و نوشیدنی ها بازار روبه رشد وارداتی دارد .

روسیه در سال ۲۰۱۴ حدود ۲۸۶ میلیارد و ۶۵۰ میلیون دلار واردات داشته است که در این بین ترکیه با ۴ میلیارد و ۸۶۹ میلیون دلار صادرات به روسیه در رتبه بیست و یکم ((سهم ۱/۷ درصد)) قرار دارد. همچنین ایران با ۲۶۰ میلیون دلار صادرات به روسیه در رتبه شصت و نهم قرار دارد. به عبارت دیگر سهم ایران از بازار روسیه کمتر از ۱٪ در صد بوده، در حالیکه کشور ترکیه ۱۹ برابر ایران صادرات به روسیه دارد. آلمان با سهم ۱۳ درصدی از ارزش واردات کشور روسیه، بزرگترین وارد کننده به این کشور در سال ۲۰۱۴ بوده است.

به طور کلی سهم کشورهای دنیا از واردات روسیه در سال ۲۰۱۴ بدین قرار است. آلمان ۱۳٪، سوئیس ۸٪، چین ۷٪، انگلستان ۵٪، بلاروس ۴٪، فرانسه ۴٪، هلند ۲٪، ترکیه ۱/۷٪، ایران ۰/۰۹٪ ((حدود ۱٪ درصد)) و سایر کشورها ۵۴٪ به طور کلی محصولات کشاورزی و صنایع غذایی سهم ۱۴ درصدی از کل واردات روسیه در سال ۲۰۱۴ داشته اند ((بیشترین واردات مربوط به محصولات کشاورزی و صنایع غذایی بوده است).



**مرکز بین المللی تجارت و پایانه صادرات برنج ایران**  
**چالش های ورود به بازار روسیه :**  
International Trade Center and Terminal Exports of Rice Iran

۱- تعرفه ها و عوارض گمرکی بالا قیمت گذاری بالای اقلام ایرانی نسبت به اقلام مشابه ترکیه

۲- نبود پروتکل مشترک بین گمرک ایران و گمرک روسیه

۳- عدم تابعیت گمرک آستاراخان از قوانین بین المللی

۴- سخت گیری سر استانداردهای کالاهای ایرانی

۵- کمبود شرکت های توانمند صادراتی در محصولات کشاورزی

لازم به ذکر است که به امید خداوند بخش از این کمبود توسط شرکت توسعه و تجارت برنج مازندران - مرکز بین المللی تجارت و پایانه صادرات برنج ایران به عنوان یکی از شرکت های توانمند در صادرات برنج ایران در آینده بسیار نزدیک جبران خواهد شد

با وجود مرکز بین المللی علاوه بر اینکه به تولیدات داخلی بها داده خواهد شد تا به مرز خود کفایی و خود اتکایی برسیم بخشی از ارقام کیفی برنج به بازارهای هدف همچون روسیه صادر خواهد شد. مرکز بین المللی با دارا بودن مکان سورتینگ و آزمایشگاه کنترل کیفیت شرایط بسته بندی بهتر برنج و برند سازی برای صادرات می باشد.

۶- نبود فرهنگ جدا سازی مالکیت از مدیریت در صادرات

۷- صادرات از محل سرریز مصرف داخل و عدم تولید متناسب با نیازهای بازارهای صادراتی

۸- افت ارزش روبل

### مرکز بین المللی تجارت و پایانه صادرات برنج ایران

۹- صادرات کالاهای بی کیفیت و عدم وجود استانداردها و الزامات صادرات جهت حفظ و پایداری بازار روسیه

۱۰- حمل و نقل محصولات غذایی و نبود زیر ساخت ها و تجهیزات لازم نظیر کانتینرهای یخچالی در حمل و نقل

محصولات کشاورزی و غذایی و نبود زیر ساخت ها و تجهیزات لازم نظیر کانتینرهای یخچالی در حمل و نقل

ریلی، کمبود کامیون های حمل و نقل مجهز به کانتینر، پایین بودن امکانات حمل و نقل دریایی و همچنین توقف

طولانی مدت در مرز بازرگان و نهایتا گران بودن هزینه حمل و نقل

۱۱- عدم بیمه محصولات کشاورزی ارسالی به روسیه توسط کشور مذکور

۱۲- نبود موافقت نامه تجاری بین ایران و روسیه

۱۳- بانک و برقراری روابط مالی بین ایران و روسیه ((انتقال ارز حاصل از صادرات))

۱۴- زمان صدور روادید تجاری در مناسبات ایران و روسیه

۱۵- غیر قابل پیش بینی بودن برخی سیاست های اقتصادی ایران

۱۶- قیمت تمام شده محصولات بدیل هزینه‌های بالای تولید، تورم، هزینه‌های بالای تامین مالی، مشکلات

حمل و نقل و ...

۱۷- حاشیه سود پایین صادرات



راهکارهای ورود به بازار روسیه:

مرکز بین‌المللی تجارت و پایانه صادرات برنج ایران

International Trade Center and Terminal Exports of Rice Iran

۱- تحقیق و بررسی بازار روسیه و شناخت بازار و فرهنگ مصرف در روسیه و سایر مولفه های بازار

مرکز بین‌المللی با حفظ فرهنگ بین‌المللی امکان ارتباط بیشتر را در بازاریابی بین‌الملل در زمینه توسعه صادرات

برنج مازندران تسهیل می‌کند.

۲- تولید پایدار و صادرات

با وجود مرکز بین‌المللی گرایش تولید برنج مازندران و توسعه صادرات به روسیه افزایش می‌یابد.

۳- اعزام هیاتی بلند مرتبه با حضور فعالان اقتصادی تراز اول ایران به روسیه

۴- اختصاص کریدور سبز

۵- یکسان سازی اظهار نامه‌های صادراتی گمرک کشور با اظهار نامه وارداتی روسیه

۶- توسعه مناطق ویژه گمرکی برای ساده سازی مراحل تشریفات

۷- برقراری پرواز مستقیم بین تهران و آستاراخان

۸- برگزاری نمایشگاه کالای ایران در روسیه

۹- کاهش تعرفه‌ها

۱۰- پروتکل مشترک بین استاندارد ایران و سازمان مربوط در کشور روسیه

۱۱- برقراری جوایز و یارانه‌های صادراتی

۱۲- اختصاص وام‌های کم بهره در فصول برداشت به صادر کنندگان  
مرکز بین‌المللی تجارت و پایانه صادرات برنج ایران

International Trade Center and Terminal Exports of Rice Iran

۱۳- شکل‌گیری شرکت‌های بزرگ صادراتی و حمایت از برند سازی

لازم به ذکر است با توجه به مشکلات متعدد برای صادر کنندگان در دوره‌های گذشته و تغییر سیاست‌های دولت

در صادرات و ایجاد محدودیت‌های مختلف که منجر به از دست دادن بازار صادراتی کشور، بی‌اعتمادی مشتریان

و نهایتاً جایگزین کردن رقبا در بازارهای هدف شده پیشنهاد می‌شود:

به منظور توسعه صادرات پایدار در کشور درصدی از تولید به منظور صادرات در برنامه ها پیش بینی کرده و این سهم صادراتی تابع شرایط خاص نباشد. همچنین ممنوعیت و محدودیت های صادراتی، قرار دادهای جاری را تحت اشعاع قرار ندهد.

**بازار روسیه:** صادر کنندگان قبل از صادرات محصول خود باید نیاز بازار روسیه را شناسایی کرد و مطابق درخواست و میل آنها محصولات غذایی خود را در قالب بسته بندی های مناسب به آن کشور ارسال کنند. بازار روسیه از جمله اهدافی است که به دلیل مزیت های متعدد از جمله جمعیت، قدرت اقتصادی، وسعت سرزمین، زیر ساخت های حمل و نقل، نزدیکی مسافت تا ایران و خطوط ارتباط زمینی، دریایی، ریلی و هوایی به عنوان اهداف راهبردی در حوزه صادرات غیر نفتی ایران می تواند دارای جایگاه و سهم مناسبی برای کشورمان باشد.

### مرکز بین المللی تجارت و پایانه صادرات برنج ایران

بنا به اطلاعات وزارت کشاورزی روسیه، محصول برنج روسیه در سال گذشته حدود نیم میلیون تن بود که مقداری به کشور لیبی صادر شد.

## طبقه بندی ارقام برنج از نظر تیپ اقلیمی :

۱- **نوع ایندیکا**: این نوع برنج در مناطق گرمسیر که در مقابل خشکی ، بیماری و آفت مقاوم و از نظر زمان رویشی ارقام مختلفی دارند. خصوصیات این نژاد ، دانه دراز و طویل ، طول ساقه‌های بلند و حساس به ورس و بیماری بلاست بوده و خاصیت کود پذیری آن کم و در کشورهای هندوستان ، سریلانکا، تایلند، مالزی و ایران کشت می شود.

۲- **نوع ژاپونیکا**: این نوع برنج ها از چین به ژاپن و کره انتقال و از نوع برنج معتدل و در مقابل سرما مقاوم بوده ، ساقه آنها نسبتا کوتاه و دانه آن گرد و کوتاه می باشد و این نوع برنج ها پس از پخت بهم چسبنده و مقاوم به ورس و خاصیت کود پذیری آن خوب می باشد.

۳- **نوع جاوانیکا**: از نوع حد واسط برنج بوده که از کشور اندونزی به تایلند و فیلیپین و سپس به تایوان برده شده و در کشورهای اندونزی ، فیلیپین، تایوان و ژاپن کشت می گردد.

### مرکز بین المللی تجارت و پایانه صادرات برنج ایران

از آنجا که روسیه کشوری سرد سیراست، ارقام برنج تولید شده عمدتاً از نوع ژاپونیکا با دانه گرد و با ساقه نسبتاً کوتاه بوده که بیشتر در بندر آستاراخان کشت می شود. تعدادی از ارقام تولید شده از نوع چمپا با دانه متوسط می باشد. به خاطر حساسیت به سرما ارقام ایندیکا توانایی کشت و تولید رقم برنج دانه بلند در این کشور مقدور نمی باشد. بنابراین می توان برای ورود به بازار برنج روسیه ارقام کیفی دانه بلند محلی و پر محصول را معرفی کرد.



## ارقام دانه بلند ایرانی با کیفیت و عطر و طعم مطلوب :

ارقام بومی طارم محلی و طارم هاشمی و ارقام پر محصول با کیفیت مطلوب بلند مانند فجر، شیرودی و کشوری قابلیت صادرات به کشور روسیه را دارد.

**رقم طارم محلی :** همانند انواع صدری از بهترین و مرغوب ترین ارقام کیفی برنج می باشد که مبدا آن در مازندران و نسبت به صدری کمی کوتاه و چاق تر و به طور کلی شکل دانه بلند، قلمی و رنگ آن سفید تمایل به کرم و دارای کیفیت پخت عالی و طعم و عطر خوب می باشد که از رقم توده های محلی شهرستان بابل و آمل انتخاب گردیده و از طریق کشاورزان به سایر مناطق دیگر استان انتقال یافت و کشت گردید.

برنج پخته شده طارم ساعت ها پس از پخت، خوش خوراک و نرم باقی می ماند. طول دانه خام ۷ میلی متر و طول دانه پخته شده ۱۳ تا ۱۴ میلی متر و عرض دانه ۱/۹ و میزان آمیلوز دانه ۲۳ درصد ((متوسط)) می باشد. آمیلوز یکی از انواع ترکیبات نشاسته برنج است. اگر میزان آمیلوز در رقمی خیلی کم و یا فاقد آمیلوز باشد باعث چسبندگی برنج می گردد.

**مرکز بین المللی تجارت و پایانه صادرات برنج ایران**  
International Trade Center and Terminal Exports of Rice Iran

اگر آمیلوز متوسط باشد برنج پس از پخت نرم و کشیده و دانه ها کاملا از هم جدا می شود. مناسبترین میزان آمیلوز متعلق به این گونه برنج ها است و بهترین انواع برنج در این گروه قرار دارد.

انواع ارقام پر محصول دانه بلند مانند فجر، شیرودی و کشوری مورد اقبال بسیار خوب کشاورزان قرار گرفته است و در مزارع برنج کشاورزان در استان مازندران کشت می شود که حاصل دو رنگ گیری از ارقام خوب بوده و با همکاری تنگاتنگ محققین برنج در معاونت تحقیقات برنج در آمل به صورت ترویجی مشاهده ای در مزارع کشت می شود.

کشور روسیه برنج دانه بلند با سماتی از هند و پاکستان وارد می کند لذا برای اجرای استراتژی توسعه صادرات رقم

دانه بلند برنج ایران ۲ حالت مد نظر می باشد

یا دولت باید موقع صادرات برنج سوبسید اعطا کند که تا به حال این کار از جانب دولت صورت نگرفته است یا

قیمت تمام شده برنج ایرانی مناسب عرضه کرد تا بتواند وارد رقابت در بازار توسعه شود. زیرا قیمت تمام شده برنج

ایرانی خصوصا انواع طارم محلی و هاشمی و حتی انواع پر محصول که قابل کشت در زمین های کشاورزی مازندران

می باشد گران تر از رقم با سماتی است

### اهمیت فرهنگ در بازاریابی بین المللی :

**تعریف فرهنگ :** فرهنگ مجموعه ای از نمادها ، نهادها و روش ها در یک جامعه که از نسلی به نسل دیگر منتقل

شده و تعیین و تنظیم کننده رفتار انسانهاست ، تعریف کرده اند ، این نهادها ممکن است ناملموس ((مانند باورها ،

مرکز بین المللی تجارت و پایانه صادرات برنج ایران

ارزش ها و خواسته ها)) یا ملموس مانند ((ابزار مسکن به محصولات کارهای هنری)) باشند .  
International Trade Center and Terminal Exports of Rice Iran

مفهوم فرهنگ برای بازاریابان که در تلاش تامین نیازهای مشتریان و مصرف کننده گان هستند فوق العاده اهمیت

دارند . بازار یابان بین المللی باید حداقل فرهنگ بازارهای را که قصد ورود به آنها را دارند درک کرده و پی ببرند

که چه فرصت ها و تمهیداتی در آن بازار وجود دارد .

در دل هر فرهنگ تمام ، فرهنگ های جزئی تر و خاصتری وجود داشته که در تصمیم گیریهای مربوط به خرید و

فروش نقش بسیار مهمی دارند ، به همین دلیل بازار یابان باید قبل از تولید و ارسال محصولات خود به خارج از

کشور، آگاهی مناسبی از این فرهنگ داشته باشند و محصولات خود را مطابق با سلیقه ها و ارزش ها و اداب و رسوم ویژگی های هر یک از خرده فرهنگ های هر کشور تولید کنند و استراتژی های خود را با آنها سازگار کنند.

### عناصر فرهنگ : عبارتند از

۱- فرهنگ مادی ۲- زبان ۳- مذهب ۴- عادات ۵- تعلیم و تربیت ۶- هنر

**فرهنگ مادی** : فرهنگ مادی به دو جزء فرهنگ تکنولوژیک و فرهنگ اقتصادی تقسیم می شود فرهنگ تکنولوژیک به روشهای تولید کالا و دانش فنی جامعه می پردازد، در حالی که فرهنگ اقتصادی به نحو بهره گیری مردم از تواناییهای خود مربوط می شود.

**کشور روسیه** : در شمال اوراسیا و آسیای شمالی قرار دارد و با اقیانوس آرام شمالی و اقیانوس منجمد شمالی و نیز با دریای خزر دریای سیاه، دریای بالتیک مرز آبی دارد

پایتخت آن مسکو و نوع حکومت فدرال می باشد

International Trade Center and Terminal Exports of Rice Iran

شاخص توسعه انسانی ۰/۷۸۷. بالا می باشد. شاخص توسعه انسانی بر مبنای ۱-۰ مقایسه می باشد

کشور که شاخص توسعه انسانی آن نزدیک به صفر باشد بدترین حالت و کشوری که شاخص توسعه انسانی آن نزدیک به یک باشد بهترین حالت است.

واحد پول، روبل و زبان رسمی روسی می باشد

کشور روسیه از امنیت بسیار بالای برخوردار است و وجود نا امنی در شهرهای این کشور نسبت به شهرهای آمریکایی و اروپایی بسیار کم است.

خوراک های روسیه تنوع خود را از سرزمین گسترده یا چندین فرهنگ متفاوت روسی گرفته اند .

**مذهب:** از ارکان اساسی فرهنگ و کشور، دین مردم آن کشور است. اقتصاد و به تبع آن تجارت و بازار یابی به دو طریق مستقیم و غیر مستقیم از تعالیم مذهبی تاثیر می پذیرد در موارد غیر مستقیم، مذهب ابتدا عادت ها و ارزش ها را شکل بخشیده و از این طریق بر امور اقتصادی تاثیر می گذارد و در گونه مستقیم، حرام و حلال و بایدها و نبایدها توسط مذهب دیکته می شود.

بحث دین در روسیه متنوع است مسیحیت، اسلام، بوداگرایی و محدودیت در تاریخ روسیه اهمیت دارد. مسیحیت بزرگترین دین و دین سنتی روسیه است .

کلیسای ارتدوکس روسی دین غالب در روسیه است مردم روسی نژادی از نژادهای اسلاو شرقی هستند که مردم این نژاد عمدا در روسیه و کشورهای همسایه سکونت دارند .

نام روسیه از همین نام منشاء گرفته است .

**مرکز بین المللی تجارت و پایانه صادرات برنج ایران**

International Trade Center and Terminal Exports of Rice Iran

با وجود مرکز بین المللی چالش های ورود به بازار جهانی از جمله بازار روسیه در زمینه صادرات برنج مازندران

کاهش می یابد زیرا مرکز بین المللی به عنوان یک برند بین المللی روند توسعه صادرات برنج مازندران را شامل

خواهد شد.

## سپاسگزاری :

در پایان لازم می دانم از همکاری و مساعدت جناب آقای مهندس سید اسماعیل یزدان پناه مدیرعامل محترم مرکز بین المللی تجارت و پایانه صادرات برنج ایران ، آقای دکتر مرتضی نصیری عضو هیات علمی موسسه تحقیقات برنج کشور - معاونت مازندران ، آقای دکتر نوری ، آقای دکتر نبی پور و آقای دکتر کاهانی تشکر و قدردانی می نمایم.

## منابع مورد استفاده :

- ۱: زمانی ، ق . علیزاده ، م . ۱۳۸۶ . خصوصیات و فراوری ارقام برنج ایران . انتشارات پلک
- ۲: دکتر حسینی ، م . ۱۳۸۳ . بازاریابی بین الملل . انتشارات دانشگاه پیام نور
- ۳: آمار نامه کشاورزی - دفتر آمار و فناوری اطلاعات معاونت برنامه ریزی و اقتصادی - وزارت جهاد کشاورزی
- ۴: آمار صادرات و واردات - بینام - اخذ شده از اینترنت
- ۵: آمار گمرک ایران - بینام - اخذ شده از اینترنت